

Prinsjesdag 2014. Hoe zal de economische crisis doorklinken in de tweede Troonrede van koning Willem-Alexander? Pakken donkere wolken zich samen of is er ruimte voor een positief geluid? En welke metaforen en 'frames' klonken er in de crisis-Troonredes van Beatrix, Juliana en Wilhelmina?

MANON VOITURON
EN JAAP DE JONG

UNIVERSITEIT LEIDEN

'Het schip van staat in veilige haven sturen'

Crisismetaforen en crisisframes in de Troonrede

“It is not enough that we do our best; sometimes we must do what is required”, orkeldde Winston Churchill tijdens de Tweede Wereldoorlog: ons best doen alleen volstaat niet meer, we moeten doen wat nodig is. Grote woorden, waaraan burgers meer behoefte lijken te hebben in tijden van grote onrust. Ook langer geleden was dat al zo. De grote Romeinse historicus Tacitus (ca. 56-117) beschreef dat het redenaars-talent van Cicero tot bloei kon komen doordat hij in gevaarlijke tijden leefde.

Je zou dus verwachten dat er in crisistijd ook veel te beleven is in een van de belangrijkste toespraken van Nederland: de Troonrede. Zitten daar inderdaad mooie metaforen in? Kon en kan de luisteraar hoop putten uit deze toespraken? Worden de oorzaken en nadelige gevolgen van de crisis verbloemd of juist

overdreven? We gingen het na voor de economische crises van de afgelopen eeuw.

Historici onderscheiden in die periode vijf crisistijden: de grote depressie (1929-1939, met Ruijs de Beerenbrouck als premier tot 1933 en daarna Colijn), de eerste oliecrisis (1973-1974, met Den Uyl), de tweede oliecrisis (1979-1980, met Van Agt), de internetzeepbel (2001-2002, met Kok) en de huidige kredietcrisis (2007-heden, tot 2010 met Balkenende, daarna met Rutte). In die vijf crisisperiodes werden 23 Troonredes uitgesproken en die hebben we allemaal onder de loep genomen.

Boven water

De Troonrede wordt geschreven door de premier en de vorst, in overleg met hun speechschrijvers en adviseurs. Anders dan bij bijvoorbeeld de Amerikaanse